

1970-7/8

Maandschrift voor

BIJENTEELT

Versijnt maandelijks

Jaargang 72 - juli-augustus 1970

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

VOOR OPTIMISTEN.

Raathoningdoosjes met cellofaan venster;
per 10 stuks f 2,50

VOOR REALISTEN.

Honingflacons
inhoud 450 gram compleet met opdrukdeksel
per doos van 24 stuks f 5,—

Honingemmers
5 pond f 1,30
10 pond f 1,75
25 pond f 3,10
50 pond f 5,25

DRIERAAMSLINGER, geheel compleet met
terugdrukrem en vrijloop f 205,—
losse bijenuitlaat f 1,85
ontzegelvork f 5,50

VOOR DE LIEFHEBBERS.

Cartonnen bekens (geheel onbedrukt)
per 100 stuks f 5,—

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Tel. 08370-2863 Giro 82.32.76

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink, H. G. Maagendans en Dr. E. van der Velde. De niet van redactiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer. Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en speurbijtjes. Giro 84 68 01.

WAT
IS
DE
KOST-
PRIJS

VAN
DE
NEDER-
LANDSE
HONING

Men komt nogal eens opmerkingen tegen in de imkersbladen, dat de in Nederland gewonnen honing te goedkoop wordt verkocht. Dit wordt dan bv. gemotiveerd door vergelijking met de prijs, die in Duitsland voor inlandse honing wordt gemaakt of door te wijzen op de gunstige eigenschappen van de Nederlandse honing. Geen enkele maal ben ik tegengekomen, dat de bewering werd gestaafd met te verwijzen naar de kostprijs van ons produkt, hetgeen toch het meest logische zou zijn geweest.

Nu is dat misschien toch niet zo verwonderlijk. De **beroepsimkerij** is vrijwel verdwenen en werd, ook toen ze nog bestond, veelal als nevenbedrijf van een (klein) boerenbedrijf uitgeoefend. Anderen imkeren als vrijetijdsbesteding „die nog wat opbrengt ook”. Weer anderen zijn zogenaamde beroepsimkers maar bij nadere beschouwing zijn zij grotendeels handelaren in imkersartikelen ten behoeve van andere imkers, kopen van deze laatste honing op en verhandelen die verder. En tenslotte zijn er nog de zuivere liefhebbers en ook die staan wel honing af tegen betaling.

Alles met elkaar een nogal onoverzichtelijke en ongeordende handel, waarbij vrijwel iedere schakel ook rechtstreeks aan het publiek levert. Dat hierbij ook nog importhoning in omloop komt zonder als zodanig te zijn geïdentificeerd lijkt, gezien de soms zeer lage prijs, wel zeker. Van de kostprijs van zijn zelfgewonnen produkt geeft zich hierbij vrijwel geen imker rekenschap. Bij de een omdat dit bedrijfsdeel vermengd is met andere activiteiten, bij de ander omdat hij de imkerij als liefhebberij ziet.

In het hierna volgende willen wij trachten de kostprijs van de Nederlandse honing te becij-

feren, waarbij wij voor de kosten en behoeften waar mogelijk hebben aangehouden de prijscourant 1969 van het Bijenhuis te Wageningen. De produktie is gesteld op wat als **gemiddelde** haalbaar lijkt.

Voor de calculatie is verondersteld dat er een stand is van 10 goede volken, gericht op honingproduktie.

Hieronder volgen de opstellingen van:

- A. het ingestoken kapitaal in de bijenstand;
- B. het ingestoken kapitaal in inventaris en gereedschap;
- C. opsomming van de arbeid;
- D. opsomming van de jaarlijkse kosten;
- E. specificatie van de opbrengst;
- F. becijfering van de kostprijs per pot, opge-
maakt uit de gegevens A t/m E.

Naar ik meen is de wijze van berekening en de gegevens waarop deze berust in het bovenstaande duidelijk aangegeven zodat narekenen, vergelijkingen met eigen gegevens en dus ook kritiek mogelijk is. De bovenstaande benadering willen wij dus liever niet **bij voorbaat** gaan verdedigen. Eén opmerking willen wij echter wel maken: onze becijfering komt tot één kostprijs voor alle soorten honing. Als men de berekeningswijze gaat verfijnen kan men nog **per dracht** aparte kosten t.o. opbrengst per honingsoort stellen. Dan zal wellicht blijken dat bv. een reis naar de moerasandijvie bij minder kosten meer kilos oplevert dan een reis naar de heide. En heidehoning vereist ook extra moeite (dus kosten) van kolben. Bovendien kost deze dracht veel bijen ook.

Dan komt men echter ook tot verschillen tussen imker A die bv. voor de heide géén reiskosten hoeft te maken en B voor wie de nieuwe polders

haast onbereikbaar zijn. Derhalve is aan een „eenheidsprijs“ de voorkeur gegeven.

Verkoop van zomerhoning voor f 2,— per pot (zie Groentje no. 11 van 1969) op de markt te Eerbeek moet volgens de hier gemaakt calculatie zeker worden beschouwd als zonder enige winst te zijn geschied.

Kapitaal in een stand van 10 produktievolken.
Simplex kast:

1 bodem	f 15,25
1 broedkamer buitenrand	„ 14,—
2 honingkamers buitenrand	
2 x f 13,—	„ 26,—
1 broedbak m. afstandrepen	„ 11,75
2 honingbakken 2 x —	10,—
met idem	„ 20,—
1 plat dak	„ 17,—
1 reisraam (c.q. ventilatiegaten maken en begazen)	„ 6,50
1 voerbak	„ 16,—
1 dekplank	„ 5,50
1 honinginnerooster	„ 4,40
per kast	f 136,40

voor 10 volken + 1 reservekast f 1.500,40
dekkleedjes (stel: uit oud materiaal) p.m.
10 volken naar marktwaarde „ 400,—
per 10 volken 6 zesramers is per stuk

kastje	f 15,—
reisraam	„ 6,—
voerbak	„ 12,50
dak hout/zink	„ 14,—
dekkleedjes p.m.	„ —,—
6 maal	f 47,50 „ 285,—
	f 2.185,40

Ratenmateriaal

11 x 10	= 110 st. m/zaagspl.	
6 x 6	= 36 st. m/zaagspl.	
voor reserve en		
verwisselen	24 st. m/zaagspl.	
	170 st. m/zaagspl.	
h.k.ramen		
11 x 20	= 220 st. m/zaagspl.	
voor reserve en		
verwisselen	30 st. m/zaagspl.	
	420 st. à f 0,48 p. st.	„ 201,60
afstandblikjes	840 st. à f 0,02 p. st.	„ 16,80
		transport f 2.403,80

	transport f 2.403,80
kasten creosoteren 5 l à f 3,50	
(voor alle kasten)	„ 17,50
arbeidsloon,	
schilder- en inrichtingswerk	„ 150,—
verkleinblokken en blinde ramen	
4 x f 3,25 en 20 x f 2,—	„ 53,—
raampjesdraad en oogjes	„ 5,—
kunstraat 170 br.k. = 8,5 kg	
kunstraat 250 h.k. = 7,— kg	
15 kg à f 9,80	„ 147,—
	f 2.776,30

Gereedschap voor alle volken:

1 separator	f p.m.
2 uitlaatborden compleet à f 6,80	„ 13,60
1 bijenveger	„ 2,—
1 raampjeslichter	„ 2,—
1 gaatjesapparaat voor bedrading	„ 13,25
1 spoorwielkje	„ 2,75
1 vulkaan beroker	„ 24,—
1 bijenkap	„ 6,50
1 paar handschoenen	„ p.m.
1 3 raamsslinger	„ 195,—
1 ontzegelvork	„ 5,—
1 kolbtoestel	„ 30,—
1 dubbele honingzeef	„ 9,—
1 stelling voor reserveraten en winterberging	„ p.m.
	f 303,10

touwen of riemen en sluitingen bij vervoer naar/van drachtplaatsen	„ 10,—
Bijenstal of dekmateriaal voor winter	„ p.m.
1 merkgarnituur	„ 9,—
1 invoerkooitje voor koningin	„ 2,—
	f 324,10

Bestede arbeid

Voorjaar:

1e controle, extra dek geven, drijfvoeren, vulblokken wegnemen, raten bijhangen, voer openkrabben.

2e bak erop
klaarmaken voor 1e dracht

controle op de drachtplaats
controle na terugkomst en honing afnemen, andere ramen geven, vegers maken c.q. koninginnen uitvang en doppen breken
regelmatig controleren
klaarmaken voor 2e dracht
3e bak erop
controle op 2e drachtplaats

controle na terug van 2e dracht en honing afnemen
 raampjes terug in volk
 klaarmaken voor **3e dracht**
 3e bak eraf
 Na terugkomst van 3e dracht honing afnemen.
 Na terugkomst van 3e dracht bijvoeren en opkweken.
 Wintervoer geven en op 1 broedkamer zetten.
 Aantal zesramers verenigen met hoofdvolk.
 Afgekomen raampjes nazien, eventueel oude raat uitslopen en opbergen.

Winter

Raampjes spijkeren, oogjes en draad inmaken, raampjes van raat voorzien.
 Materiaal herstellen, schilderen etc.
 Honing behandelen 3 à 5 maal per jaar:
 Afgenomen honing ontzegelen.
 Raampjes slingeren.
 Honing zeven.
 Potjes spoelen en vullen en etiketteren. Honingslinger, gereedschap en werkplaats schoonmaken.
 Totaal gesteld op 12 uur per volk per jaar.

Verbruiksartikelen en kosten per jaar voor alle volken

Voer: voorjaar bijvoeren

totaal stel 15 kg
 jonge volken bijvoeren totaal stel 7 kg
 inwinteren 10 gr.
 kasten à 11 kg 110 kg
 2 6-ramers à 9 kg 18 kg

150 kg à f 0,52 f 78,—
 4 pakken Nektapoll à f 4,50 „ p.m.

Kunstraat Van het bestand ad:

170 br.k. ramen 20%
 en 250 h.k. ramen 15%
 per jaar te vernieuwen aan kunstraat
 br.k. 34 vel (20 vel per kg) 1,75 kg
 h.k. 37 vel (35 vel per kg) 1,05 kg

à f 9,80 per kg 2,8 kg „ 27,44

Reis- en staangelden
 (afstanden geschat)

10 volken n. moerasand. afst. 50 km
 5 volken n. fruit afst. p.m. nihil
 5 volken n. koolzaad afst. 130 km
 10 volken n. heide afst. 60 km

240 km
 heen en terug 240 km = 480 km totaal
 (reis in groepsverband!) + staangeld „ 60,—
 transport f 165,44

transport f 165,44
 + per standplaats 1 controle- of werkbezoek 4 man in 1 personenwagen, kost per man $\frac{1}{4}$ van 480 km = 120 km à f 0,20 „ 24,—

Diverse materialen

materiaal 1 pond tabak „ 2,40
 verder golfcarton afval „ p.m.
 10 kastkaarten à f 0,15 per stuk „ p.m.
 onderhoudsmateriaal: schoonmaken, bijschilderen, aanspijkeren, bijendraad etc. „ 2,50
 contributie Vereniging „ 12,50
 kosten en vervoer voor vergaderingen para tegen wasmot en andere bestrijdingsmiddelen „ 10,—
 f 10,—

Totaal per jaar f 226,84

Opbrengst per jaar van 10 volken

5 volken naar het fruit vergoeding f 75,—
 (zie aftrek van de kosten)
 Verkoop volken (komt niet voor; ook anderzijds geen aankoop- of bevruchtingskosten van koninginnen) p.m.
 Honingproduktie:

5 volken naar het fruit
 5 volken naar het koolzaad
 10 volken naar moerasandijvie
 10 volken naar heide
 10 volken thuis tussendrachten (Acadia, Linde etc.)
 gesteld op gemiddeld 25 kg per volk = totaal 250 kg (500 pond).

Kostenrecapitulatie

Geïnvesteerd kapitaal
 in de bijenstand volgens A f 2.776,30
 in 't gereedschap volgens B „ 324,10

Samen f 3.100,40
 stel, dat het 20 jaar meegaat, dus per jaar afschrijven: $\frac{1}{20}$ deel (5% van f 2.700,40) (niet over de volken) f 135,02
 rente per jaar 6% over de helft van de waarde 6% van f 3.100,40 : 2 „ 93,01
 D. Kosten en verbruiksart. per jaar „ 226,84

Totaal kosten in geld f 454,87

Af: vergoeding van 5 volken naar het fruit „ 75,—

blijft f 379,87

C. Kosten van de imkersarbeid
 12 uur per volk per jaar = 120 uur
 à f 4,— per uur „ 480,—

totale kosten f 859,87

E. Gedeeld door opbrengst 250 kg =	
500 pond, geeft een kostprijs per	
pond van	f 1,72
of per pot van 450 gram	f 1,55
plus: 1 pot	„ 0,21
1 deksel	„ 0,04
1 etiket	„ 0,02
kostprijs per pot inclusief glas	f 1,82

Dit is dus voor alle soorten dooréén de kostende prijs thuis, op eigen stand zonder enige winst; doch met inbegrip van een matig arbeidsloon.

Verkoopkosten, (w.o. bezoek aan honingmarkt), provisie voor wederverkopers en eigen winst dienen hier nog bovenop te komen.

Beijeboer

Roverij

De navolgende regels zijn niet geschreven voor oude imkers, maar in de eerste plaats voor de jongere, die nog niet zoveel ervaring hebben.

Misschien dat een oudere imker er ook nog iets van kan leren, indien hij een keer met de handen in het haar zit van radeloosheid.

Roverij komt in het voorjaar niet zoveel voor, maar meestal in de nazomer tussen twee drachten in bv. na de klaver en linde, en voor de heidebloei, of na de heide met het afvoeren van de bijen. U moet niet denken dat roofbijen tot een bijzonder soort behoren.

Roverij is een gevolg van verzamel drift.

Iedere bij kan roofbij worden omdat het instinktmatig is.

Ook niet geloven, dat door middel van bepaalde voeding (zoals men vroeger wel meende) b.v. brandewijn of rum, de bijen tot roof aangezet kunnen worden.

Roven gebeurt ook niet uit honger, roofbijen komen meestal uit volken die er goed bij zitten. Het zijn juist eerder volken die sterk zijn, ijverige halers en zoekers, en moedige bijen. Hongerige volken zijn niet moedig. Roverij ontstaat vaak op mooie dagen wanneer er geen dracht is.

Dan zijn de speurbijtjes op stap en zoeken alles af om iets te vinden. En indien er op de bloemen niets te halen is, zijn zij ook geneigd om te roven en te plunderen. De zoekende roofbij, die om kasten of korven vliegt op zoek naar een kier of spleet of naar een te groot vlieggat, is gemakkelijk te herkennen aan de vlucht. Zo'n bij vliegt met de achterpoten gestrekt naar achteren. Zij gaat niet resoluut op een vliegplank af, doch zweeft er een beetje over heen en weer, weifelend en op haar qui vive. Goede verdedigers of waakbijen proberen zo'n zoekende roofbij heel vaak in de vlucht nog te grijpen. De roofbij neemt dan schijnbaar bewust snel het hazepad. Bij onachtzaamheid van een zwak volk, te groot vlieggat en bij moerloosheid, kan een naar binnen sluipende roofbij hele erge gevolgen hebben.

Zij zuigt zich n.l. vol en geeft dat terstond door aan haar eigen volk, dat haar spoedig te hulp komt om de buit binnen te halen. In sommige gevallen zijn gehele stallen met bijen door roof geplunderd. Het aangevallen volk geeft zich over, soms vallen er veel doden van twee kanten.

Ook kan het gebeuren dat het beroofde volk meehelpt om de voorraad over te dragen, een soort collaboratie dus. Het roofvolk wordt door succes overmoedig en probeert het dus weer bij andere volken. Aangezien roofbijen oude bijen zijn, zijn zij des te sneller kaal, vaak glanzend zwart. Deze bijen zijn dan meestal zo afgeleefd dat zij waardeloos zijn indien er nog een dracht komt m.a.w. voor verzamelen op bloemen zijn ze niet meer geschikt.

De oorzaak van roven is bij de imker te zoeken en daaraan hebben de bijtjes geen schuld. Deze kunnen zijn: ongelijke volkssterkte b.v. zwakke volken, moerloze volken, afleggetjes met reservekoninginnen e.d. tussen grote sterke volken, te grote vlieggaten bij zwakkere volken. Het morsen met voer of het laten liggen van ramen waar nog wat voer in zit. Naden en kieren m.a.w. slecht sluitende kasten zijn funest. Roof is te voorkomen door de vlieggaten klein te houden vooral bij zwakke volken. Nooit honing slingeren in openlucht, maar in besloten ruimte en nimmer met voer morsen. De bijen tijdens een drachtloze tijd goed in de gaten houden en hun gedrag leren kennen. Het opzoeken van de rovers is vaak niet zo moeilijk. Indien er geen dracht is, is het nodig een beetje argwanend te staan tegenover een volk dat zich nogal actief betoont.

Meestal is er dan iets gaande, dat niet deugt. Bij de beroofde is er ook iets te zien maar in een ander vorm b.v. vechtende bijen, soms reeds veel dode bijen enz.

Soms heeft de beroofde zich reeds overgegeven en lijkt het een druk af- en aanvliegen. Let dan vooral op de houding van de achterpoten, maar

ook op de bijen, die de kast of korf verlaten. Pak een uitgaande bij bij de vleugels, als zij volgezogen is zal zij toch niet steken. Door een lichte druk op het achterlijf is dan spoedig een druppel voer of honing te zien, er is dan geen twijfel meer. Om nu de rover gauw te zoeken is het gemakkelijkste middel een talkspuitje te gebruiken, b.v. een klein tinea spuitje is zeer handig om eventueel een straaltje te geven. Door een bestuivende straal de bijen die uitvliegen van het beroofde volk even wit maken om te kunnen volgen. Zodra wij weten wie de rover is of rovers zijn, kunnen we maatregelen treffen. Indien een korf rooft zet deze ondersteboven zonder toe te dekken, met het vlieggat naar voren. De aanvliegende rovers komen daardoor in verwarring. Sprengel wat koud water in de korf voor een weinig afkoeling.

Door de verwarring die ontstaat is het tevens noodzakelijk hun eigen volk tegen roof te beschermen en is zo'n korf binnen 'n kwartier genezen. 's Avonds, voor de nacht de korf weer recht zetten. Een rovende kast, het dekkleed of dekplank weg nemen, dus geheel open leggen en iets koud water sprenkelen. Deze bijen beëindigen dan hun rooftocht daar zij het broed warm moeten houden en bescherming tegen roof zelf ter hand moeten nemen; zij roven niet meer.

Van het beroofde volk moet men het vlieggat verkleinen, zodat er slechts doorgang is voor één bij, ook omzetten met een sterk volk kan vaak goede resultaten hebben.

Zijn de roofbijen van een collega, overleg plagen wat m.i. wel lukt. Is een overleg niet mogelijk maak hem er dan op attent dat al zijn rovers gevangen worden, wat een groot verlies aan haalbijen betekent. In het laatste geval neemt men van het beroofde volk dekkleed of dekplank af, plaats er 'n honing- of broedkamer boven en daarop een glasplaat. De rovende bijen hebben zo'n haast dat zij allen tegen de ruit, naar het licht een uitweg zoeken, maar niet kunnen en zullen ontsnappen. Dan 's avonds laat even afsalpeteren voor geheugenverlies of geheugenverzwakking en de rovers zijn van u.

De rover kan men ook omzetten met de beroofde maar dan moet de koningin van de beroofde 2 à 3 dagen opgesloten worden in een moerkooitje. Hierdoor wordt de beroofde sterk en de rover verzwakt, wat ook een goed middel is, zulks afhankelijk van de tijd van het jaar omdat zo iets niet aan teraden is met een sterk volk, waarvan de verwachting op de heide groot is. Vergeet nooit dat roverij meestal eigen schuld is (en voorkomen beter dan genezen. red.).

Oorthuis, Leusden.

Uit de observatiekast

Bijna in alle boeken over bijen en bijenteelt lezen we hoe de arbeidstaakverdeling is voordat de werkbij vlieg bij is en er dagelijks op uitgaat voor stuifmeel, nectar en water. Een onderdeel van haar huisarbeid, zo zullen we dat maar noemen is, dat zij op een bepaalde leeftijd de nectar van de haalbijen in ontvangst neemt en opbergt en het stuifmeel aanstampt in de cellen. Dat de haalbij de aangevoerde nectar overgeeft aan andere bijen, die het broed verzorgen of voor verdere distributie aan de wasproducenten, is zeer gemakkelijk te begrijpen, maar bij grote dracht brengt de haalbij het meegebrachte kostbare vocht zelf naar de opbergcellen, naar de voorraadschuur.

Een werkbij, die met een lading stuifmeel binnekomt, kan soms minuten lang haastig lopen zoeken om haar lading te lossen. Zij wordt daar niet van ontdaan door de huisarbeidsters, dit met het oog op het verliezen van de pollen.

Wie in een observatiekast de koningin aan het werk ziet, weet dat de koningin in iedere stand

d.i. verticaal van boven of diagonaal naar boven of beneden haar eieren kan afzetten, en daarvoor haar lange achterlijf in een gecontroleerde cel laat zakken.

De werkbij met stuifmeel, die zo haastig loopt en zoekt en dan opeens een voor haar geschikte cel vindt, kan dat maar op één manier doen. Zij loopt nl. over de geschikte cel naar boven, verticaal dus, en zij laat haar achterlijf diep in de cel zakken, schuif dan zelf de stuifmeelklompjes af, zodat deze los op de onderkant van de cel vallen. De huisbijen komen dan en stampen met hun kopjes het stuifmeel vast in de cellen. Bij een grote stuifmeeldracht is het raadzaam de ramen niet schuin te houden omdat er dan zoveel nog niet aangedrukte klompjes stuifmeel uit vallen, wat iedere imker zeker wel eens heeft gezien.

Ter voorkoming van stuifmeelverlies kan men de ramen op een speciale manier vast houden, draaien en dan bekijken.

Zie hiervoor „de Roever” blz. 342 en blz. 345. Oorthuis, Leusden.

Het Natuurbeschermingsjaar 1970

Sprekend over de luchtverontreiniging door waterstoffluoride, merkt Dr. J. G. van Houten op: „Ook bijen en andere insecten zijn er zeer gevoelig voor en hun aantal gaat sterk achteruit in verontreinigde gebieden". Daar onze bijen er ongetwijfeld ook gevoelig voor zijn, spreekt zo iets ons immers natuurlijk direct aan. Het is evenwel slechts een klein deel van een reeks gebeurtenissen die steeds sneller en omvangrijker plaats vinden. Al jarenlang luiden de biologen de alarmklok. Al te lang is dat geluid overstemd door het tumult van dreunende machines.

De expansiedrang van de groeiende industrie slokt steeds grotere stukken grond op en vervuult het resterende deel in steeds ernstiger mate met zijn afvalproducten. Dit bederf beperkt zich in ons kleine land uiteraard niet tot zijn naaste omgeving, maar tast door water en luchtverontreiniging ons gehele grondgebied aan. Daarenboven importeren we ongewild het nodige uit onze buurlanden. Het is dan ook geen nationaal probleem maar een internationaal. Vandaar N 70 Europees Natuurbeschermingsjaar 1970. Met voor ons als motto: Natuurbehoud in het dichtstbevolkte land van Europa.

Sinds het initiatief van Dr. Jac. P. Thijsse, die de grondslag legde voor de Natuurbescherming met de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland, is ca. 70.000 ha van ons totale grondgebied veilig gesteld, dat is nog geen twee procent. De eerste nota Ruimtelijke Ordening becijfert in de periode 1960—1980, 75.000 ha. nodig te hebben voor aanleg van wegen, industriële vestigingen, haven- en stadsuitbreidingen. Hierbij zij dan nog vermeld, dat de terreinen die bescherming genieten, lang niet altijd veilig zijn. Zelfs bij de door de staat aangekochte natuurreservaten blijkt dat niet altijd het geval. Door de groeiende vraag naar water, zijn onze duinen verdroogd en begint de zee ons grondwater te infiltreren. Hiermee is een grote verarming aan vegetatie, insecten en vogels gepaard gegaan. Het in Europa unieke zoetwatergetijdengebied de Biesbos zal worden afgesloten om zoetwaterbekkens te vormen. En dat omdat we niet tijdig ingezien hebben dat we onze watervoorraad ieder jaar opnieuw moeten gebruiken. Wat we gebruikt hebben lozen we zonder meer weer in onze voorraad, met alle gevolgen van dien. Wat is er al niet verloren gegaan! Duizenden ha. heide zijn met de komst van de kunstmest ontgonnen; meren en zeeën drooggelegd en onze rivieren en beken gekanaliseerd; „De Beer" bij Rotterdam, eens de grootste broedplaats ter wereld van de „Grote Stern"; de Pietersberg, ondanks alle beloften wordt hij

toch verder afgegraven; het duinreservaat bij Petten; onze hoogvenen en moerassen, waarvan nu ook de laatste restanten worden gedraineerd.

Reeds broedden we op een plan om ook de Waddenzee te bedijken en droog te leggen, om dan zeker op de zandbodem tankoefeningen te kunnen houden.

Meer dan 50% van onze Nederlandse flora is uitgeroeid of wordt ernstig bedreigd en waar zijn de wolken vlinders, die vroeger om de Buddleya's dwarrelden? Als ze niet aan insecticide zijn bezweken hebben we ze de mogelijkheid om zich voort te planten ontnomen door de planten, waar hun rupsen van leefden, uit te roeien. Maar we gaan voort wegbermen, slootranden etc. te bespuiten tegen „onkruid“.

In ruimer perspectief is de situatie niet rooskleuriger. De woestijnen groeien jaarlijks. De stofstormen blazen vruchtbare gronden weg en hele valleien spoelen met de rivieren in de oceanen omdat de bomen op de berghellingen gekapt zijn.

De tropische regenwouden, één immens reservoir van genetische rijkdom en evolutionaire mogelijkheden, gaan we met moderne middelen te lijf.

Wat is over van bison, rendieren, walrussen, of Oerang-Oetans? Met de walvissen hebben we de enorme voorraad vetten en eiwitten vernietigd die de wereldbehoefte, bij een verstandig beheer, tot in lengte van dagen voor een groot deel had kunnen dekken. De haringpopulaties van de Noordzee zijn met moderne middelen opgespoord en weggevangen. Dit alles wat ontstaan is in perioden die ons begrip te boven gaan maken wij of vernietigen wij het in een handomdraai.

Een ander gevaar dat de wereld bedreigt zijn de sinds de tweede wereldoorlog op grote schaal gebruikte vergiften voor alle mogelijke doeleinden. Dit gif heeft de aarde doordrenkt en omspoelt de continenten. In de eieren en lichamen van de dieren in Antarctica worden sporen insecticiden gevonden. Sommige landen verbieden nu het gebruik van D.D.T. en aanverwante -stoffen maar exporteren het bij duizenden tonnen en zo schrijdt het bederft voort.

Toen Rachel Carson haar opzienbarende boek „Dode Lente“ publiceerde, was de wereld geschokt. Haar werd verweten dat ze overdreef. Maar hoe wij haar boek ook beoordelen het is haar bijzondere verdienste de mensheid wakker geschud te hebben. Velen sloeg de schrik om het hart, maar men vergat het snel en ging voort op de ingeslagen weg.

Als u medicijnen meent nodig te hebben hebt u het fiat van een academicus nodig in de vorm van een recept, voor u ze kunt kopen.

Het smerigste gif kunt u zo gaan halen en dat doen we en we smeren er alles mee vol, onze huiskamers, onze tuinen en onze kleding. Alles wordt motecht en schimmelwerend!

Albert Einstein zei eens: „De mens heeft het vermogen verloren te voorzien en te voorkomen, tenslotte zal hij de aarde vernietigen.“ Hij doelde waarschijnlijk op onze manipulaties met nucleaire krachten, maar het past nu veelal op onze activiteiten met vergif.

Als we dan tenslotte de schoonheid van de natuur er in betrekken, die weerspiegeld wordt in het water van een glasheldere rivier, omzoomd door een weelderige vegetatie, waar vlinders en bijen de bloemen bezoeken of de grandioze wijde van het droogvallende wad, waarin de eindeloze rust de stemmen, van de duizenden vogels, helder opklinken of de uitgestrekte heide, waarboven de leeuwerikken zingen en de korhoenders voor uw voeten wegstuiven, vindt u dat geen waarden die van belang zijn. Of kan het u niet schelen dat zelfs sommige delen van ons strand gevaarlijk blijken te zijn voor uw gezondheid of dat al uw viswater bedorven is?

Toch wel? Dan moet u van nu af aan bezwaar maken tegen alles wat ons milieu nog verder kan bederven, nu direct, overal en altijd en niet alleen als er in uw voortuin een stinkende fabriek gebouwd dreigt te worden.

Het is in ons eigen belang en het duldt geen enkel uitstel dat wij alle natuurgebieden die er nog zijn, behouden en beschermen tegen bederf. Dat we zoveel mogelijk dat areaal uitbreiden, door b.v. noodlijdende zwaargesubsidieerde landbouwgronden opnieuw te bebossen. Dat we waar dit maar kan, de grondwaterstand verhogen zodat de eens zo rijke flora en met haar de fauna zich kan herstellen. Op deze wijze kunnen we de, nu meer dan ooit noodzakelijke buffers tegen vervuiling in stand houden en uitbreiden.

Wij allen dienen onverwijld onze steun te geven aan de instanties, stichtingen en verenigingen die dit doel nastreven.

N. 70 Het Europese Natuurbeschermingsjaar 1970.

Laten we er wat aan overhouden.

H. van der Veer,

Utrecht.

Verslag van het XXIIe Internationale Bijenteeltcongres 1-7 augustus 1969 te München

J. P. van Praagh

Bijenrassen.

Dr. J. Louveaux (Frankrijk) kwam met nieuwe gegevens over de zg. geografische rassen naar München. Zoals al eerder aangetoond is, blijkt het in een bepaalde landstreek van Frankrijk voorkomende bijenras voor dat gebied de beste opbrengst te geven, vergeleken met de opbrengst van een ras dat vanuit een andere streek naar de betreffende streek is gebracht.

Dr. Louveaux voert het begrip biologische cyclus in, waarmee hij o.a. het verloop van de broednest ontwikkeling gedurende het bijenseizoen bedoelt. Hij is de mening toegedaan dat, doordat het inlandse geografische ras de best aan de ter plaatse heersende opeenvolging van dracht en drachtloze perioden aangepaste biologische cyclus heeft, juist door die aangepaste cyclus, dit de beste opbrengst heeft. Dit komt o.a. tot uiting in een grote broedaanzet juist vóór de hoofddrachtperiode.

Uit zijn meest recente onderzoeken meent hij te moeten concluderen, dat de koningin bepalend is voor het verloop van de biologische cyclus die het volk doormaakt en niet de werkers, noch de heersende drachtomstandigheden.

Hij adviseert om bij de selectie van teeltvolken veel aandacht aan de biologische cyclus van de koninginnen te besteden.

Ook **Dr. K. Dreher** (Duitsland) vindt de aanpassing van een volk aan de heersende drachtcyclus een essentiële factor bij de keuze van een volk tot teeltvolk. Hij ging in op de mate waarin in Duitsland nog raszuivere inlandse, dan wel geïmporteerde rassen aanwezig zijn.

Hij vindt dat door ongecontroleerde, wilde paringen zowel de geïmporteerde rassen als de inlandse zeer vermengd zijn. In de loop der jaren (sinds 1932) blijkt dat naarmate de rassen zich meer vermengd hebben de gunstige eigenschappen (verhoogde opbrengst) steeds meer vervagen.

Hij ziet alleen verbetering door een aan het drachtverloop aangepaste selectie van teeltmateriaal en een voorkomen van een te grote vermenging, zoals die nu in Duitsland (en in Neder-

land) aanwezig is. Dus ook selectie van volken met een aangepaste „biologische cyclus”.

De dans.

Het levenswerk van **Von Frisch** over de functie van de bijendans kreeg er een goed bewijs voor de juistheid bij.

N. G. Lopatina en **E. G. Tschesnokowa** (USSR) hebben, zoals anderen voor hen, getracht met behulp van een namaakbij, die op de raat danste, bijen naar een bepaalde voertafel te sturen.

In hun onderzoek ging het mede om de rol die de ervaring (d.w.z. kennis over de ligging van de voertafel door er tevoren op gevlogen te hebben) bij het „begrijpen” en opvolgen van de instructies, zoals die in de dans doorgegeven wordt, speelt.

Nadat de bijen 4-5 dagen op de voertafels hadden kunnen vliegen, werd de namaakbij op de raat gezet.

De meeste bijen die al eerder op de in de dans aangegeven voertafel geweest waren werden door de namaakbij tot uitvliegen gebracht en bereikten de voertafel. Gaf de namaakbij een onbekende afstand of richting aan, dan vlogen de bijen niet uit, althans niet die bijen die op de voertafels gedresseerd waren.

Tijdens het dansen van de namaakbij werden er **nooit** bijen die tevoren niet op de voertafels geweest waren, op de voertafels aangetroffen. Dit betekent, dat vermoedelijk het dansen alleen zin heeft voor bijen die de in de dans aangegeven afstand en richting al eens met succes gevlogen hebben.

Dat de namaakbij als „danseres” wordt geaccepteerd wordt des te waarschijnlijker als we deze resultaten vergelijken met die van **Dr. D. Mautz** (Duitsland). Mautz keek nl. welke genummerde bijen een dansende bij volgden en welke uitvlogen en de voerplaats bereikten. De percentages uitgevlogen bijen en bijen die de voertafel bereikten, zoals Mautz die vond (met gewone dansende bijen werkend) en de getallen die Lopatina en Tschesnokowa vonden stemmen goed overeen.

Invoeren van koninginnen.

A. Bij een volk met leggende werksters.

Dr. B. Konstantinovic (Joegoslavië) adviseert om zwakke volken met leggende werksters op te ruimen. Voor het invoeren van een koningin in volken die qua sterkte daarvoor in aanmerking komen geeft hij de volgende mogelijkheden. Hij geeft bij elke methode aan in hoeveel procent der gevallen de methode succes heeft.

1. Persé geen open broed inhangen; als er al doppen worden aangezet, worden die onder invloed (van of door?) de leggende werksters afgebroken.
2. Ook een gesloten dop geven heeft geen zin; pas uitgelopen moeren worden door de (leggende?) werksters opgeruimd.
3. Een bevruchte moer in een moerhuis, nadat de ramen zijn afgeslagen geeft mogelijk resultaat (30-50%).
4. Een koningin in een kooitje op werksterbroed geplaatst, terwijl tevoren de leggende werksters (b.v. door afslaan) zijn verwijderd (70-80%).
5. Leggende werksters afslaan en de bijen 24 uur laten hongeren, ook 70-80%.
6. Een bevruchte moer met aflegger wordt in 80-90% der gevallen geaccepteerd.
7. De beste resultaten krijgt men volgens Konstantinovic door: afslaan van de leggende werksters, het volk behandelen met de rook van verbrandend NH_4 , NO_3 of KNO_3 salpeter. In deze omstandigheden werd de moer in 90-100% der gevallen geaccepteerd.

B. Vervanging van een oude (slechte) moer.

Dr. R. D. Rib (USSR) zegt dat moerwisseling door de imker (wegnemen van de oude en direct een andere moer op het raam zetten) alleen lukt als beide moeren dezelfde fysiologische conditie hebben (b.v. allebei bevrucht). Is de nieuwe koningin fysiologisch anders, dan moet het volk eerst vier tot vijf dagen moerloos zijn. (doppen breken uiteraard) voordat de nieuwe moer ingevoerd kan worden.

Voedsel.

Dr. O. Wahl (Duitsland) gaf een overzicht over de huidige inzichten met betrekking tot pollenvervangingsmiddelen.

De meest interessante gegevens zijn:

1. De kwaliteitsverschillen tussen de diverse vervangingsmiddelen zit niet in de samenstelling, maar in de attractiviteit die ze hebben t.o.v. pollen.
2. De hoeveelheid aangezet broed is voor ver-

gelijkbare hoeveelheden eiwitvoer gelijk, de verschillen berusten op verschillen in de mate waarin de vervangingsmiddelen worden genomen.

3. Momenteel is men de mening toegedaan dat pollen niet te vervangen is. Het is slechts met ander eiwitvoer aan te vullen.
4. Er zit in stuifmeel een attractieve stof; die niet verwant is aan een bloemengeur. Deze stof is door **R. Boch**, **C. Y. Hopkins** en **A. W. Jevans** geanalyseerd en geïdentificeerd. (C18H30O2).
5. Als deze stof synthetisch goedkoop te maken blijkt te zijn, dan zal het mogelijk zijn echte pollenvervangingsmiddelen te vervaardigen.
6. Het voeren van een eiwitdeeg op de bovenlatten b.v. is minder effectief, dan het voeren van poeder buiten de kast op een voeder tafel; immers het deeg wordt door de oudere haalbijen opgegeten en komt niet direct om het broednest terecht waar de jonge, het broed verzorgende bijen het op kunnen nemen. Terwijl wanneer het buiten de kast wordt verzameld het op normale wijze rondom het broednest wordt opgeslagen.
7. In de V.S. wordt een mengsel van 25% pollen en 75% sojameel gevoerd. Dit mengsel voldoet, vermoedelijk doordat de pollen voor attractiviteit en vitaminen zorgen beter dan het mengsel volgens Haydak (in gewichtsdelen: 1 dl sojameel, $1\frac{1}{2}$ dl Caseïne, 1 dl droge gist, 1 dl magere melkpoeder, $\frac{1}{2}$ dl gedroogd eigeel).

Dr. A. S. Jakovlev (USSR) kwam met resultaten van het toevoegen van kobalt aan de suiker. De proeven zijn gedurende drie jaren gedaan. 4-8 mg kobalt op 1 ltr suiker geeft een broednest vergroting van 18-20% t.o.v. controle zonder kobalt (in het voorjaar). In de herfst wordt een effect van 12.5% gevonden. De honingopbrengst is 30-35% hoger. De optimale dosis is 8 mg./ltr.

Dr. G. A. Grigorjan meldt ook goede resultaten van het toevoegen van kobaltsulfaat aan de voedersuiker.

Litt.

N.B. Indien niet hieronder vermeld

Verslag van het XXII congres Apimondia, uitgave Apimondia Bukarest. p332 e.v.

Boch, R., Hopkins C. Y., Jevans A. W., (1969) Occurrence of octadecatrans-2, cis-9, cis-12 trienoic acid in pollen attractive to the honey bee. Can. Journ. of biochem. **47**, 433-436.

Von Frisch, K. (1964) Tanzsprache und Orientierung der Bienen, Springer Verlag.

UIT DE JAAGKIEPS

Suiker en suiker...

Een lezer uit Aalten was zo vriendelijk te reageren op de Jaagkieps van mei. Daarin haalden we een tabel van het Amerikaanse Ministerie van Landbouw aan. Volgens deze tabel bevat kristalsuiker niet anders dan koolhydraten. Dat geldt zowel voor rietsuiker als voor bietsuiker.

Nu leest onze briefschrijver op zijn rietsuikerzakje, dat rietsuiker wel mineralen bevat. Deze rietsuiker is niet geheel wit, zegt hij en hij vraagt: wordt dat kleurverschil misschien veroorzaakt door die mineralen? En bevat (licht) bruine bietsuiker misschien óók mineralen?

Ja, suikerchemie is een apart vak en we wagen ons liever niet aan de beantwoording van vragen op dat terrein. Maar omdat er onder de imkers nog veel misverstand heerst over de bijensuiker, willen we gaarne een paar kernpunten nader belichten.

Het bericht waarop onze briefschrijver inhaakte, betrof **kristalsuiker**. Wat het Amerikaanse Ministerie van Landbouw daarover zegt, is juist. En dat geldt inderdaad zowel voor rietsuiker als voor bietsuiker. Door de goede zorgen van ons Bijenhuis hebben de imkers herhaaldelijk bijensuiker uit Cuba gekregen. Dat was dus rietsuiker. Maar niemand heeft het gemerkt. Op het oog kan men geen verschil zien en ook de scheikundige samenstelling is gelijk. Voor de bijen maakt het dan ook geen verschil of ze kristalsuiker van riet of van bieten krijgen.

We hebben indertijd geprobeerd na te gaan, waar het hardnekkige misverstand onder de imkers vandaan komt, dat rietsuiker beter voor de bijen zou zijn. We stuitten daarbij op het boekje van Tickner Edwardes, dat ook in het Nederlands verscheen onder de titel „Het verhaal van de honingbij”. De schrijver van dit prachtige en zeer leeswaardige boekje beweert kort en goed, dat bietsuiker vergif voor de bijen is. Dat is onzin, maar bij de imkers heeft dat klaarblijkelijk toch doorgewerkt.

Nu zijn er tal van mensen, die vinden dat ongeraffineerde rietsuiker **voor de mens** het beste is. We zeggen daar in dit verband geen ja of nee op. Maar wel moeten we er met grote nadruk op wijzen, dat dingen, die voor mensen

goed zijn, daarom nog niet goed zijn voor bijen. Spinazie moet een erg goed voedsel zijn voor de mens, maar dat is geen reden om onze bijen op spinazie te overwinteren, nietwaar?

Om op de suiker terug te komen: ik vind bruine suiker erg lekker en dat die, behalve koolhydraten, nog andere stoffen bevat dit erg goed voor me zijn, neem ik graag aan. In ieder geval hindert het me niet, want ik kan te allen tijde mijn afvalstoffen lozen. En dáár schuilt een van de grote verschillen met de bijen: die moeten de hele winter hun afvalstoffen ophouden. Daarom geven we de bijen uitsluitend kristalsuiker, die in het bijenlichaam geen afvalstoffen achterlaat. Maar het door onze briefschrijver aangehaalde artikel ging eigenlijk over de voedingswaarde van honing **voor de mens**.

We willen er alleen nog aan toevoegen, dat bepaalde honingsoorten, die voor de mens erg aantrekkelijk zijn, slecht voor de bijen zijn als wintervoedsel, alweer omdat ze teveel afvalstoffen in het bijenlichaam achterlaten.

Onze briefschrijver zijn we zeer dankbaar voor de gelegenheid die hij ons bood om het artikel in het meinumner even met deze korte beschouwing aan te vullen.

Slecht humeur

Alec is een imker die altijd klaar staat om je te steken als je hem maar even tegen de haren instrijkt. Toen in het afgelopen voorjaar het weer voor de bijen alle dagen even slecht bleef, werd het humeur van Alec alle dagen slechter. Toen vroeg iemand hem argeloos:

„Hoe maken je bijen het met dit hondeweet?”
Dat was net even teveel. Alec antwoordde grimmig: „Mijn bijen bemoeien zich met hun eigen zaken!”

Irish februari.

Welke honing is niet lekker?

In Gleanings februari vestigt James Ballinger er de aandacht op, dat de kleur van de honing niets zegt over de smaak. In een land als Amerika, waar „blonde” honingen sterk favoriet zijn bij de kopers, mag dat wel eens worden gezegd. Ballinger gaat verder:

De kleine imker, die zijn honing niet allerlei bewerkingen doet ondergaan, levert een produkt zoals de bijen dat maken.

In hetzelfde nummer geeft Francis Holmes een lijst van bijenplanten die geen lekkere honing leveren. Als er veel van deze honing in een honingmengsel voorkomt, bederft die de smaak van de honing, zegt hij. We nemen van de planten die hij noemt de ook bij ons voorkomende over met de aanmerkingen, die Holmes op hun smaak maakt.

Gewone perzik: Bitter.

Amerikaanse vogelkers: Bitter.

Cichorei: bitter, maar schijnt voor bijen niet erg aantrekkelijk.

Kruiskruidachtigen: Bitter. (Opmerking van uw rubriekschrijver: De moerasandijvie behoort tot dit geslacht, maar misschien rekent Holmes de moerasandijvie nog tot het geslacht Cineraria en dan slaat zijn „bitter” niet op deze plant!)

Gewone liguster: Geeft, evenals de verwante soorten, soms een lichte, soms een donkere honing. De klachten over een bittere nasmaak van de honing kunnen wel eens op een vergissing berusten; misschien zijn andere honingen hierin schuldig.

Kattestaart: Volgens berichten uit Canada zou het stuifmeel de smaak van deze honing bederven en in dat land zou men deze drachtplant als „schadelijk onkruid” proberen uit te roeien.

Lachertje

Een imkeres was bang dat haar bijen ziek waren. De konsulent keek haar volken na en de bijen waren niet bepaald lief voor hem. Maar op een bepaald moment gromde de man even van pijn toen hij op een bepaalde plaats gestoken werd.

Na afloop, bij thee en gebak, zei de konsulent dat haar bijen kergezond waren. De dame was gerustgesteld en vroeg nu met veel meegevoel waar hij gestoken was. Hij deed het met een doodoener af: O, zo hier en daar. In mijn vak... Maar ze hield vol. Ze merkte niet dat ze de konsulent in verlegenheid bracht. Tenslotte antwoordde die: Juffrouw X, als u gestoken was waar ik gestoken ben, zou u helemaal niet gestoken zijn! Scottish maart.

Honing, maar welke honing

Artsen in de Verenigde Staten schrijven honing voor tegen allergie, maar het moet natuurhoning zijn en geen honing die, naar Amerikaans gebruik, verhit en door filters gedreven is. Honing van een imker uit de eigen omgeving geeft de beste resultaten. Proeven op niet minder dan 22000 patiënten wezen dat uit en 90% daarvan reageerde gunstig op de honingkuur. Dit lezen we in Die Biene maart.

Zucht van verlichting

Als de bijen ooit een zucht van verlichting hebben geslaakt, dan deden ze dat op de avond waarop de radio berichtte, dat de Minister van Landbouw het toestaan van een aantal chemicaliën voor het gebruik op bepaalde landbouwgewassen zal intrekken. De minister zei: Het gebruik van chemicaliën als dieldrin, aldrin en

DDT is ongewenst. Ze zullen worden teruggetrokken voor het gebruik op een aantal landbouwgewassen.

Dat lezen we in Scottish maart. De bijen mogen dan een zucht van verlichting hebben geslaakt, de redactie van Scottish kan zo'n zucht nog niet opbrengen. Het blad vraagt welke middelen verboden zullen worden en voor welke gewassen? Het noemt hierbij natuurlijk het koolzaad bij name en ook de bonen. En het blad verdenkt de industrie ervan dat ze al iets anders onder de kurk heeft nu dieldrin, aldrin en DDT in het verdomboekje komen. Bestrijdingsmiddelen zijn in en de industrie zal er wel voor zorgen dat ze in blijven, zegt het blad somber. De zucht van verlichting, waarmee het blad dat artikel begon, eindigt met verdriet en tranen.....

Verslag XXIIe Internationale Bijenteeltcongres

J. Beetsma

vervolg

W. Edrich onderzoekt de overgang van lichtoriëntatie naar zwaartekracht oriëntatie. Bij een scheve stand van de raat is de dansrichting samengesteld uit beide oriëntatie mechanismen. Een ander interessant gegeven betreft haalbijen die 's nachts geprikkeld worden om te dansen. Dan blijkt dat ze toch de juiste richting van een voedselbron aangeven t.o.v. een zon die onder de horizon is. Anders gezegd, ze houden rekening met een zon, die zich 's nachts in tegengestelde richting langs de hemel beweegt.

Op de afdeling van **Prof. D. Schneider** werden we ontvangen door de heer **Kaiseling**. We werden uitvoerig ingelicht over de methodiek bij het electrofysiologisch onderzoek van de reuk van de honingbij. **Vareschi** onderzocht het reukvermogen d.m.v. een geconditioneerde reflex. Wanneer men de tong van een bij aanraakt met suikerwater, dan wordt zeer snel deze tong uitgestoken. Als men bij het aanbieden van suiker tegelijkertijd een geurstof op de antenne blaast, dan is door herhaling tenslotte de reactie van het tonguitsteken reeds te krijgen wanneer men uitsluitend de geurstof laat ruiken. Op deze manier blijkt de bij te dresser op o.a. 9 oxo-deceenzuur, capronzuur, stertselseur, geraniol etc. Omdat electrofysiologisch werk met de bijen-antenne nogal lastig is, is dit een eenvoudiger manier om te zien of een bij in staat is bepaalde stoffen te ruiken.

ALKMAAR

5 SEPTEMBER 1970

NATIONALE IMKERSDAG

U KOMT TOCH!

Wilt u dan ons werk wat vergemakkelijken door ten spoedigste f 12,50 te storten op rekening no. 3466 van de Nutsspaarbank Bergen (N.H.). Giro 259291 onder vermelding van „Imkersdag 1970”. De deelnemerskaart wordt u dan per omgaande toegezonden.

Herinnert u zich 1961 nog? Wij hebben getracht een programma samen te stellen waarin voor u wat te zien, wat te beleven en vooral veel gelegenheid tot praten zal zijn. Velen zullen toch graag weer eens oude kontakten hernieuwen.

Vervlieg dus eens en strijk neer op de vliegplank van de afd. Heiloo en Omstreken. De wachters staan gereed u „vriendelijk” te ontvangen. Wat onze honingkamer te bieden heeft. . . . daarover laten wij u ten dele in het ongewisse. Wat inmiddels „uitgebroed” is vindt u hieronder.

Programma.

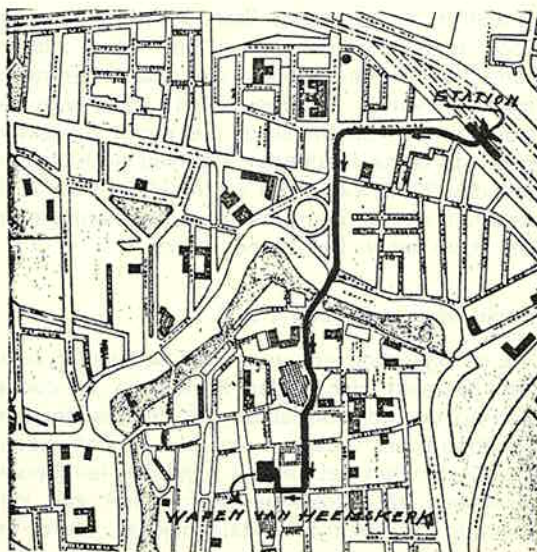
- Van 9.30 uur af staat de zaal van „Het Wapen van Heemskerk” Breedstraat 33 te Alkmaar, voor u open (zie schets). Wij staan gereed om u met het traditionele kopje koffie te ontvangen.
- 10.30 uur welkomstwoord door de voorzitter van de afd. Heiloo en Omstreken.
- Het woord is aan de algemeen voorzitter Mr. L. R. J. Ridder van Rappard.
- Kent u Alkmaar?
- Van 11.45 uur tot 12.45 uur is u vrij om te gaan en te staan waar u wilt. Als u voelt voor een rondwandeling langs enige pittoreske plekjes van Alkmaar, bestaat voor u de gelegenheid dit aan de hand van een routekaartje te doen.
- 13.00 uur Hollandse Koffiemaaltijd in het „Wapen van Heemskerk”.
- 14.00 uur. De bussen staan gereed en zullen om 14.15 uur vertrekken voor een rit door en naar ?? Als u dat wat u o.a. te zien zult krijgen er niet was, zou er in Heiloo en Omstreken niet geïmkerd kunnen worden.

TOT ZIENS IN ALKMAAR!!

- 17.00 uur. Einde van de tocht in het sfeervolle Noordhollandse kunstenaarsdorp Bergen. Slotwoord van de algemeen voorzitter en ook wij nemen weer afscheid van elkaar.
- 17.30 uur. De bussen staan klaar om u naar het station Alkmaar of de parkeerplaats van uw auto te brengen.

Namens de organisatiecommissie:
H. C. Ettema,
Vosenakkers 33, Heiloo,
tel. 02200-33700, secr.

Officiële mededelingen

ZEEASTER

IN DE

LAUWERSZEEPOLDER

Bespreking met de heer Ir. B. Poppens, Hoofd van de Afdeling Lauwerszee van de Rijksdienst voor de

IJsselmeerpolders.

De oriënterende bespreking met de heer Ir. B. Poppens over het plaatsen van bijenvolken in de nieuwe polder is op 9 juni j.l. voortgezet. De conclusie is, dat bij drachtplanten in deze polder bijenvolken mogen worden geplaatst, waarbij een soortgelijke regeling als voor de Flevopolder van toepassing is.

Gaarne betuigt de Bestrijdingsmiddelencommissie op deze plaats haar grote erkentelijkheid voor deze medewerking. Vooral de imkers in het noordelijke deel van hun land kunnen door de nieuwe polder in de toekomst aanvulling van hun drachtgebieden verwachten.

Voor 1970 zal er echter alleen zeeasterdracht kunnen worden gevonden. De voorzitter van de Bestrijdingsmiddelencommissie, alsmede de heren Tj. Stienstra, W. Meijer en ondergetekende hebben met de toezichhoudend imker voor dit gebied een en ander ter plaatse bekenen.

In de buurt van de Zoutkamperplaat is een groot gebied met een veelbelovende ontwikkeling van de zeeasterplanten. Het plaatsen van de bijenvolken zal evenwel nogal wat mankracht vragen. Zoals het momenteel lijkt zullen de bijenvolken via de Wilhelminatrap over de dijk moeten worden gedragen en dan per kruiwagen (of iets dergelijks) naar het gebied gereden kunnen worden.

Het staangeld zal niet veel afwijken van het voor de Flevopolder gebruikelijke. Teneinde dit laag te kunnen houden en de toezichhoudend imker toch in redelijke mate schadeloos te kunnen stellen, zal de aankomst en het vertrek van de verschillende groepen bijenvolken zoveel mogelijk gecoördineerd moeten worden. Belangstellende imkers gelieven contact op te nemen met de toezichhoudend imker voor de LauwerszEEPOLDER

de heer H. Haitsma,

P. Hylkemastraat 8, Noordbergum
tel. 05110—2819.

De heer Haitsma zal gaarne nadere inlichtingen verstrekken.

De Bestrijdingsmiddelencommissie van de Afd. Bijenteelt van het Landbouwschap hield op 3 juni 1970 een inspectietocht naar het koolzaad in de Flevopolder. De plaatsing van de volken, het kastenmateriaal en de resultaten werden gecontroleerd. De commissie had geen aanmerkingen. Zij die met goede volken naar het koolzaad waren gegaan zullen moeite hebben gehad de zware kasten op de vrachtauto te krijgen.

V.l.n.r. de heren Stienstra, Hilhorst, Visser, van 't Land (toezichhoudend imker), Ir. Pettinga, Maagdans, van der Weert, Hansen, Meijer en Ir. Mommsers.
(foto P. A. M. v. Dongen).

Voor het op 15 juni 1970 te Wageningen gehouden examen ter verkrijging van het diploma „Practisch Imker" slaagden de kandidaten:

C. M. A. van Amersfoort, Amsterdam; B. Dekker, Leiden; N. v.d. Heuvel, Utrecht; B. v.d. Laan, Emmeloord; F. Os, IJsselstein; L. P. Scharwächter, Renkum; O. K. Visser, Heelsum.

Eén kandidate moest worden afgewezen.

Afdelingsnieuws

Afdeling Biddinghuizen. Op de onlangs gehouden ledenvergadering is aan ons lid de heer U. Wietsma, Schouwstraat te Dronten, door de voorzitter de zilveren draagmedaille uitgereikt wegens 40 jarig lidmaatschap van de Vereniging.

Veel werk heeft de heer Wietsma in de „Polders” gedaan t.b.v. de bijen bij de specifieke polderdrachten. moerasandijvie, koolzaad, klaver enz., ook kan hij veel vertellen (**met grote kennis**) over het bijenhouden in korf-, boogkorf en kasten.

W. Hartkamp,
Oldenbroekerweg 20,
Biddinghuizen.

Imkersagenda

Veenendaal. De Veenendaalse Bijenmarkt wordt gehouden op dinsdag 28 juli 1970 in het Sportpark Veenendaal.

Epe. Woensdag 5 augustus. Honing- en Bijenmarkt op de „Platvoet”. Aanvang 10.00 uur.

Ugchelen. 3e zaterdag in september Honing- en Bijenmarkt Ugchelen.

Eerbeek. 62e Honing- en Bijenmarkt, zaterdag 26 september 1970.

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

ALLE MATERIALEN

die u nodig heeft voor de **moderne bijenteelt** kunt u vinden in onze nieuwe prijslijst 1970. Ook weer vele nieuwe artikelen staan hierin vermeld..... en alles voor zeer lage prijzen.

Vraagt onze nieuwe prijslijst even aan. Wij zenden u die omgaand gratis toe. Zie ook voor mat. onze advertentie in het april no. Ook komen wij weer op de bijenmarkten.

Bijenstand H. T. van DAM & Zn.

Jubbega (Fr.) — Telefoon 05165—382

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50 elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

Te koop: **antieke bijenwoningen en gebruiksvoorwerpen.** Bisschopsmutsen met en zonder bijen; Strokasten en Drentse boerenkastjes; Roodkoperen wasvormen en emmers. **Bijenpark Brulleman, Breukelen.** Tel. 03462-1303. Zandpad 42a.

Gevraagd: **honingsslinger** 2 of 3 raams; **bijenkorven** nieuw of gebruikt; **ruwe bijenwas** korfwas f 1,90 kastwas f 1,40 per kg. **Bijenpark Brulleman, Breukelen.** Tel. 03462-1303. Zandpad 42a.

Te koop: **Extra zware bijenvolken**, gegarandeerd ziektevrij, in kasten en korven of op ramen. **Bijenpark Brulleman, Breukelen.** Sinds 1896. Zandpad 42a, telefoon 03462-1303.

Te koop: Alles wat voor en bij een bij nodig is. **Simplexkasten** in prima staat dubbelwandig, dak met zink, 2 broedkamers, geschilderd groen met witte banden f 35,—; **Buckfastkasten** nieuw, met ramen f 37,50; Simplex enkelwandig f 27,50; **Spaarkasten** 2 broedkamers met extra honingkamer en voerbak, groen geschilderd f 55,—; Draadroosters f 3,50; Bijenkap of sluier f 6,50. **Bijenpark Brulleman, sinds 1896, Zandpad 42a, Breukelen.** Telefoon 03462-1303, giro 377905.

Te koop: **Honing**, uitsluitend eerste kwaliteit, steeds met de hoogste onderscheiding bekroond. **Lindehoning** f 2,50; **Fruithoning** f 2,30; **Klaverhoning** f 2,35; alles per kg, minimum-afname bus van 25 kg. Wij leveren de honing vloeibaar in nieuwe bussen. Wenst u de honing in vaste vorm, dit dan vermelden. (Verzending ook naar België). **Het van ouds bekende adres: Bijenpark Brulleman Breukelen.** Sinds 1896; Zandpad 42a, telefoon 03462-1303, giro 377905.

Gevraagd: **Bijenvolken** in kasten en korven, betaling contant, worden aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen. **Bijenpark Brulleman, Breukelen.** Telefoon 03462-1303.

Aangeboden wegens inkrimping bedrijf: Achtraams Meyerkastjes, simplexmaat, met nieuwe broed- en honingkameramen (seksies), zinken dak, voerbak en afstandsrepen, ingebouwd reisraam: vlieggaten dicht, dan reisklaar. Kast in prima staat. Prijs per stuk f 20,—, bij afname van vijf stuks, de zesde kast gratis. Bijenstand „Fructus Aureus” G. Meyer Dorpsstraat 17, Babberich.

Te koop: **Klaverhoning** in bussen van 25 kg à f 2,20 per kg. Nectapoll (Stuifmeelhoningdeeg) à f 4,50 per kg. „**De Bijenkorf**”. Sinds 1897 Eemnes Girorekening 2622.

Te koop: **Kaarsepit** voor het zelfmaken van waskaarsen, vanaf 25 cent per meter. „**De Bijenkorf**” sinds 1897 Eemnes tel. 02153-6704.

Te koop: **Bijenkasten - Korven - Zwermkiepsen - Roosters** en verdere Imkersbenodigdheden. „**De Bijenkorf**” sinds 1897 Meentweg 103, Eemnes.

Te koop gevraagd: **Bijenvolken.** Zowel korven en kasten en verdere Imkersbenodigdheden. Alles tegen contante betaling en aan huis afgehaald. **Bijenstand „De Bijenkorf”** sinds 1897 Meentweg 103 Eemnes. Telefoon 02153-6704.

Te koop: **Prima gezonde Bijenvolken.** In korven kasten en op ramen. **Bijstand „De Bijenkorf”** sinds 1897 Meentweg 103 Eemnes. Telefoon 02153-6704.

Te koop: **30 prima gezonde bijenvolken** met of zonder kasten. Ook wel zwermen. S. Aardema, Molenlaan 29, Ureterp.

H. H. Imkers. Bezoekt dit jaar de Veenendaalse Bijenmarkt. Brengt uw ruwe raat mee. Wij betalen de hoogste prijs. W. v. 't Land, Wasselterij Barneveld.

Gepensioneerde Rijksambtenaar midden 70 eigen centraalverwarme woning met grote tuin; imker; wenst kennis te maken met een gezonde; vitale vrouw 65-70 jaar. Brieven onder nr. J.T.K. Bijenhuis, Churchillweg 1-3, Wageningen.

Te koop: **6 complete spaarkasten** goed bevolkt alsmede 6 stuks 8 raamskastjes gedeeltelijk bevolkt. **Een bijenstal houten raamwerk** met polyester platen tegen elk aannemelijk bod, alles 3 jaar oud. H. v. Beersum, Noorderlaan 88, Zevenaar.

Aangeboden: Kaukasische koninginnen. Zwermtraag en zeer zachtvaardig. Teeltmoeren f 35,—, standbevrucht f 15,—. Levering ca. begin juli. P. J. Romeyn, Const. Huygenslaan 18, Zeist, telefoon 03404-16501.